Edu-Arctic2 læringsverktøy

FOR MANGE *eller* FOR FÅ *ville dyr?*

START →

Da mennesket bestemte seg for å erobre verden,
tok vi også ansvaret for å forvalte det meste av dyrelivet.
Dette er ingen enkel oppgave. Økosystemer er så komplekse.
Og folk har så forskjellige meninger.
Velkommen til et innblikk i
viltforvaltning!

Du kan alltid navigere tilbake til denne hovedmenyen. Se etter meny-knappen.

INNHOLD

pst. klikk for å gå direkte til et steg

Steg 1 Introduksjon

Steg 2 Forstå

Steg 3 Utforsk

Steg 4 Reflekter

Steg 5 Oppsummering

Steg 1 av 5: Introduksjon

For mange eller for få ville dyr?

Pst!

LÆRINGSMÅL

Etter å ha fullført dette læringsverktøyt, er målet at studenten

- kjenner i korte trekk til den historiske utviklingen av viltforvaltning
- forstår når og hvorfor ville dyr må forvaltes
- har innsikt i de mange meningene om hvordan ville dyr bør forvaltes
- er klar over sin egen store effekt på hvordan det går med ville dyr

Hvorfor er dette viktig?

Nesten enhver person over hele verden er enig i at det er en god ting å ikke redusere biologisk mangfold.

Men det er langt fra å mene noe til å leve etter det.

Du bør vite at du nok i langt større grad enn du tror, bidrar til å redusere det biologiske mangfoldet

Hva?!

click to enlarge

å gjøre mye

Ulike land forvalter dyrelivet sitt ulikt.
Det har med kultur å gjøre.

Noen gjør mer enn andre.

Å gjøre mer er ikke alltid det beste valget.

Som en tommelfingerregel skal man gjøre så lite som mulig, men så mye som nødvendig.

Vi vil utforske dette nærmere gjennom hele dette læringsverktøyet.

å gjøre så lite som mulig

Fagord å lære seg

vilt forvaltning

bestands-flaskehals

områdets bæreevne

høsting av bestander

vilt overvåkning

flytting av ville dyr

vilt konflikt

Steg 2 av 5: Forstå

For mange eller for få ville dyr?

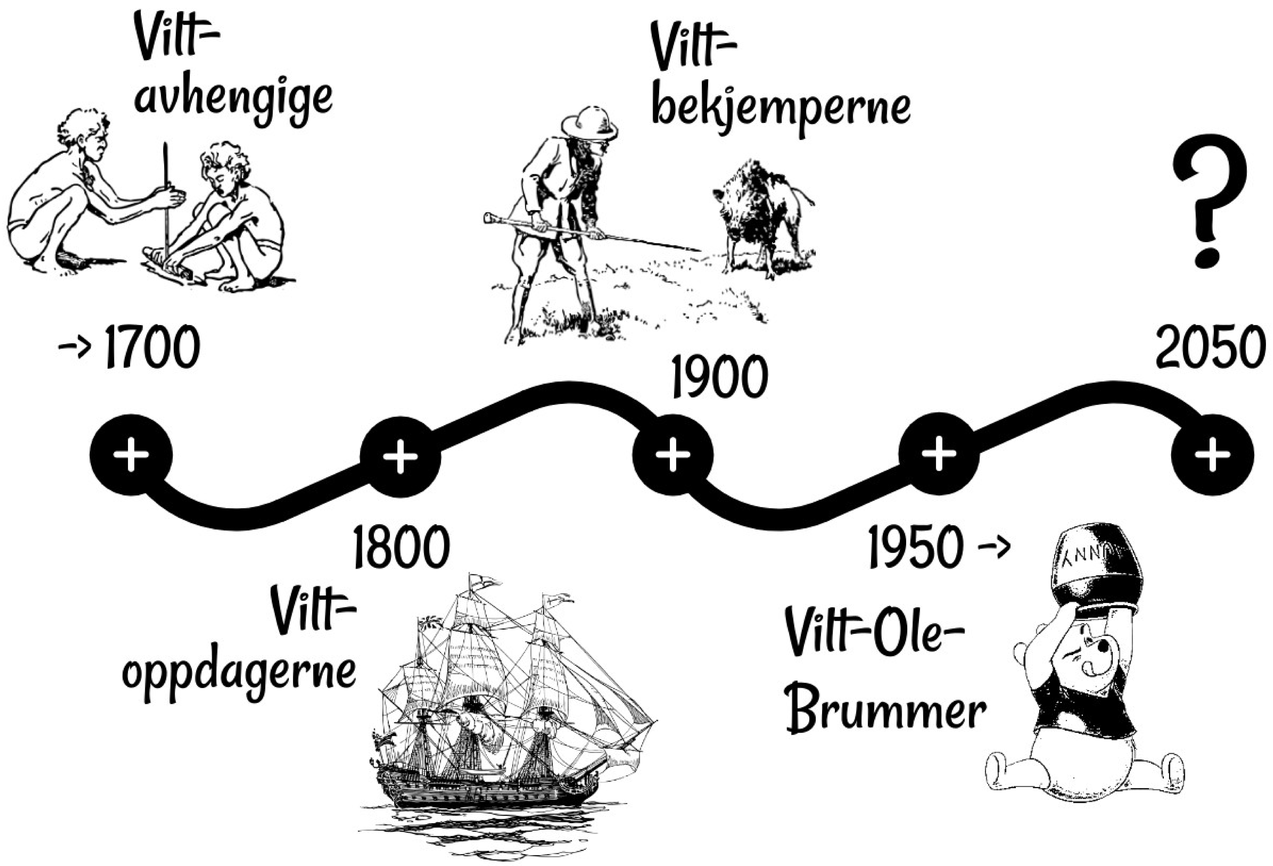

Fra det å overleve til honningkrukken

Viltforvaltningens historie
kort fortalt

KLIKK + FOR Å LÆRE MER

Møt kasus-dyrene våre

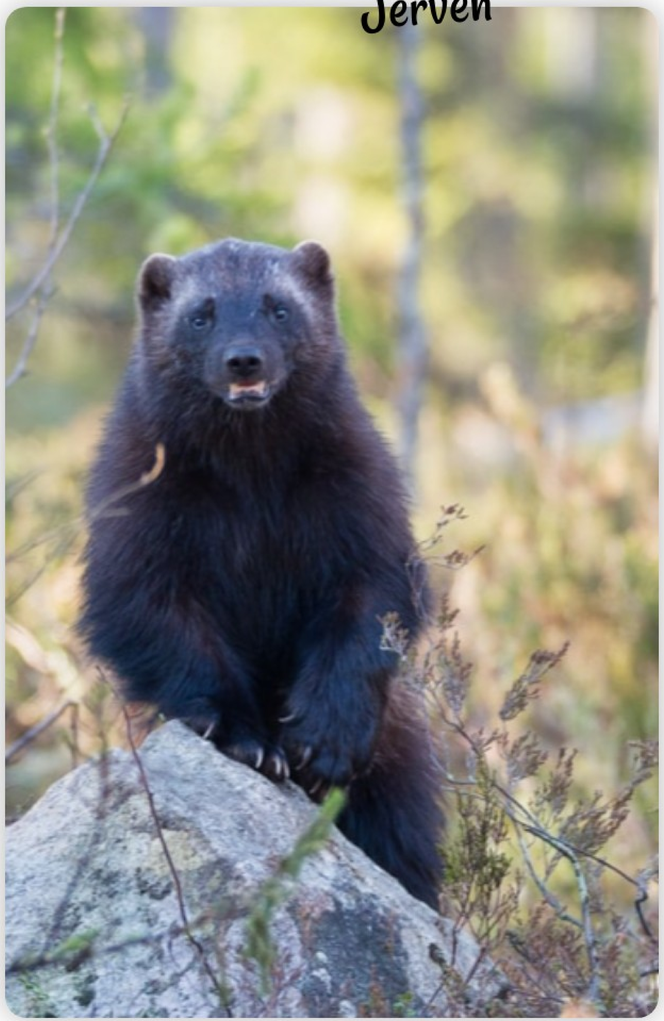

Vi vil bruke disse artene, som lever i taigaen eller på tundraen i Fennoskandia, for å se hvordan viltforvaltning handler om å balansere ulike menneskers meninger og ønsker.

Villrein

(*RANGIFER TARANDUS*)

KALLES CARIBOU I N.AMERIKA

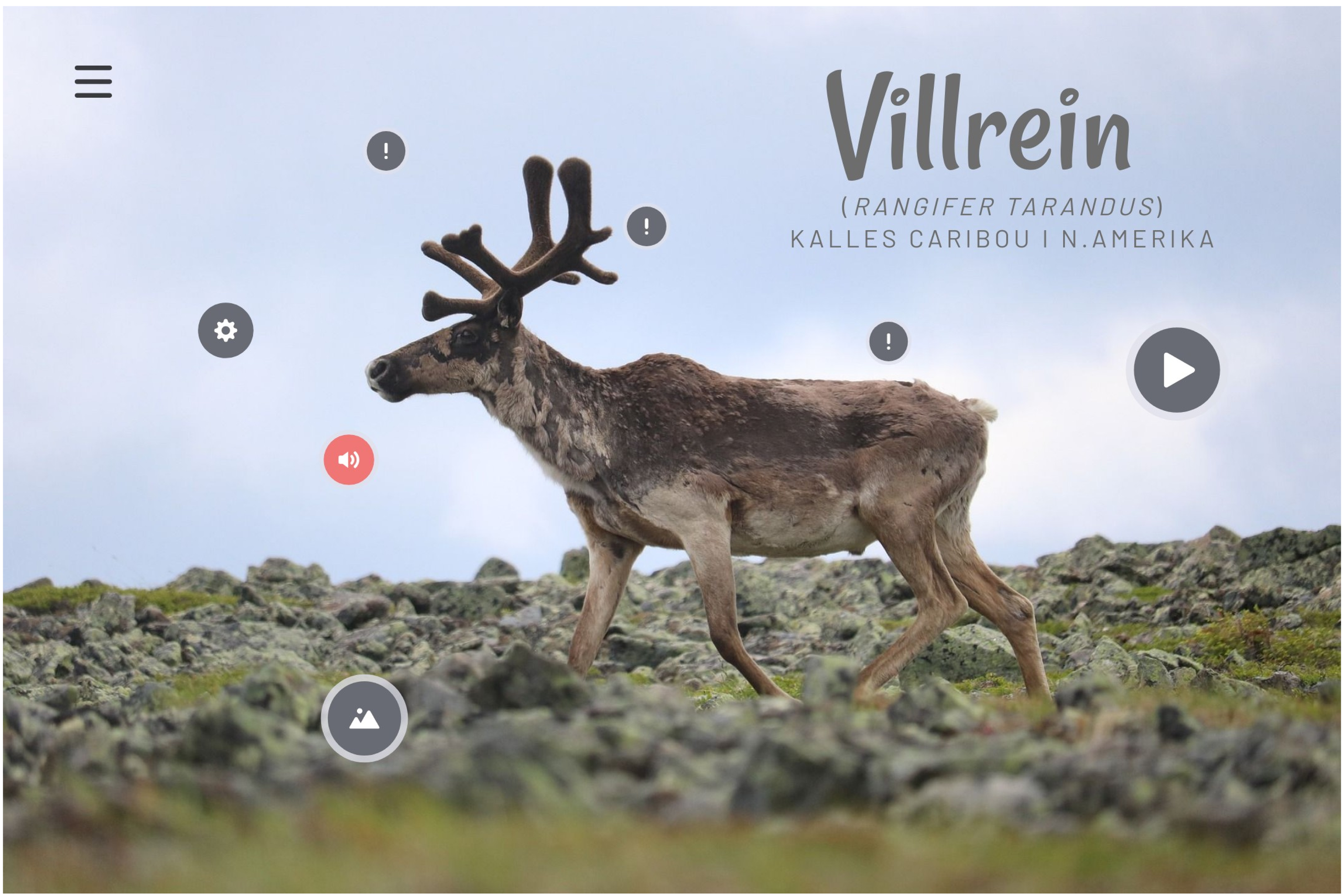

Noen utfordringer for forvaltningen av villrein

De siste bestandene av ville reinsdyr i Europa bor alle i Norge. Norge har derfor et spesielt ansvar for å sikre at denne arten overlever og trives.

Villreinens habitat krymper og fragmenteres stadig mer på grunn av voksende infrastruktur, spesielt vindturbiner, vannkraft og urbaniseringen av fjellet med store fritidshytter av høy standard. Reinen mister ikke bare areal å beite på, men de hindres også fra å bevege seg mellom sine tradisjonelle sommer- og vinterområder.

Tamrein okkuperer mye av Norges land. Nesten all tamrein er eid av samer, som har urfolksrettigheter til å bruke areal til reindrift over store deler av Fennoskandia. Villrein og tamrein må holdes adskilt for å bevare villreinets unike genmateriale.

Foto: Jo Jorem Aarseth

Jerv
(GULO GULO)

Noen utfordringer for forvaltningen av jerv

I Europa lever jerv bare i Fennoskandia. Jerven er derfor beskyttet her som en truet art i europeisk sammenheng.

Imidlertid blir den intenst forvaltet og etterstrebet, spesielt i Norge, fordi den predaterer på sau og reinsdyr.

Dette er en kilde til mye konflikt, både når det gjelder hvordan jerv blir avlivet, og om de i det hele tatt skal avlives. Nordmenn jager jerv med helikopter og avliver hunner som har hunger hiet, etter å ha først avlivet valpene. Mange motsetter seg dette av hensyn til dyrevelferd.

Vanligvis dør 3/4 av voksne jerv i Fennoskandia som følge av jakt, statlig avlivning eller ulovlig krypskyting.

Les mer her

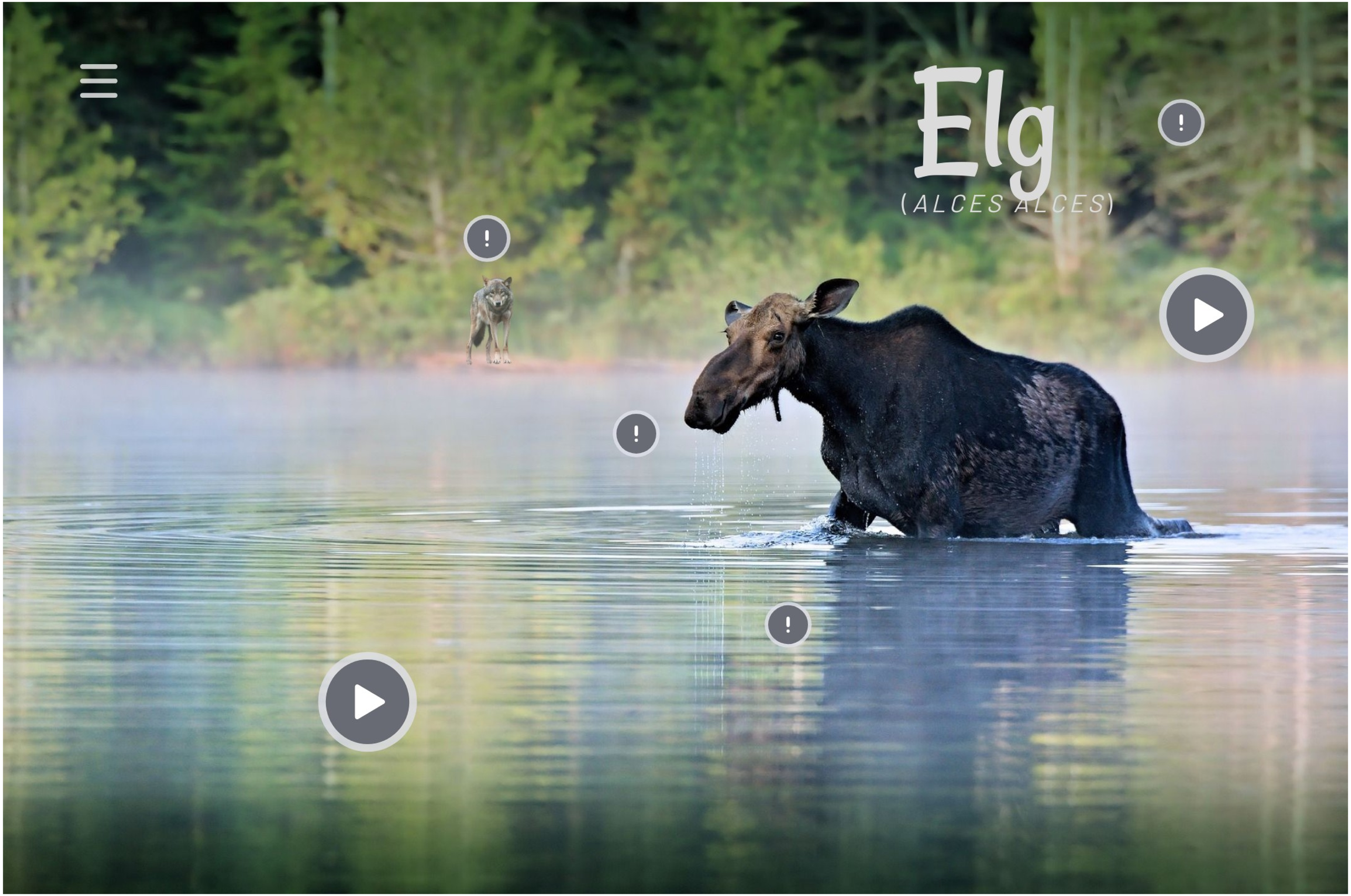
Elg
(ALCES ALCES)

Noen utfordringer for forvaltningen av elg

Fennoskandia har store mengder elg. Typiske tettheter er mange ganger høyere enn i Nord-Amerika. I Norge er det rundt 130 000 elger, i Sverige 350 000 og i Finland 110 000. 1/3 av elgen høstes (= skytes av jegere) hver høst.

Overbestanden av elg forårsaker to problemer av stor bioøkonomisk betydning: trafikkollisjoner og utfordringer med å få opp ny furuskog eller skog med blandede arter. Skuddene (= årets nye kvister på grenene) av unge trær er den viktigste vintermaten for elg. Om sommeren spiser den mer urter, lyng, bregner og gras.

Hver voksen elg veier 250-400 kg, og spiser 10-15 kg kvist per dag hele vinteren.

Kan du beregne hvor mange kilo kvist dette er for hele Fennoskandia?

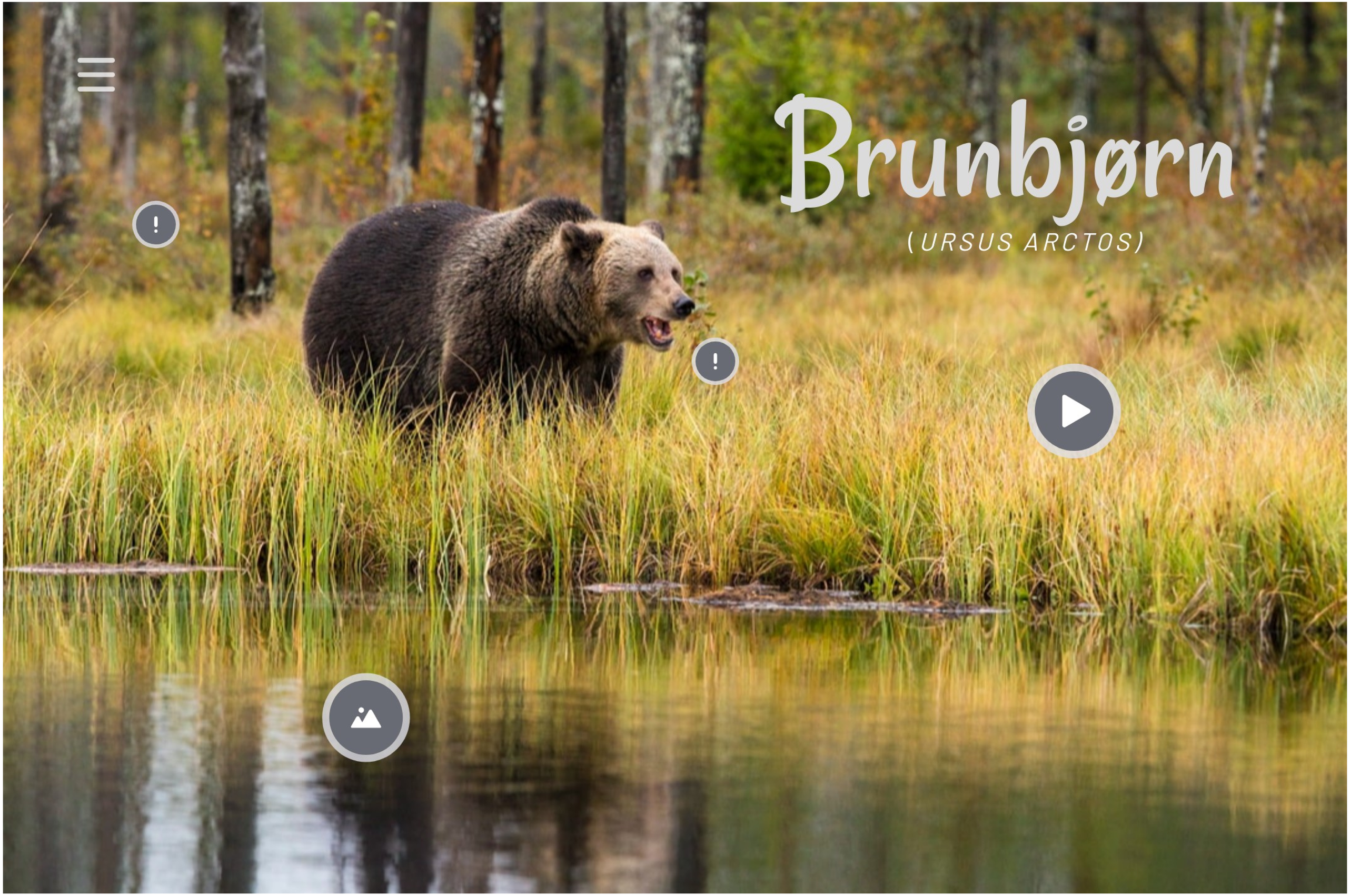
Brunbjørn
(URSUS ARCTOS)

Noen utfordringer for forvaltningen av brunbjørn

Brunbjørner, som alle store rovdyr, ble jaktet til nesten utryddelse i Fennoskandia i forrige århundre. For 100 år siden var det Norge som hadde flest bjørner.

I dag har Sverige og Finland flest bjørner (ca. 3000 og 2000), mens Norge bare tillater svært få (100-150), fordi staten prioriterer frittgående husdyr, og bjørn dreper husdyr (hovedsakelig sau og reinsdyrkalver).

Brunbjørn kan være farlig for mennesker. Det er det eneste store rovdyret i Fennoskandia som i dag utgjør en viss risiko for å angripe mennesker. Hvis de er med unger eller drept bytte, eller hvis du er med hund eller på bjørnejakt, løper du større risiko. Oftest gjør imidlertid bjørnen bare bløff-angrep, og ikke fysisk kontakt. Bjørnene i Fennoskandia regnes som mye mindre aggressive enn i Amerika.

(photo of captive bears)

Må ville dyr forvaltes?

Men det er en dypere filosofisk side ved dette, som du vil utforske senere!

Det raske svaret:
Ofte

Situasjoner som mennesker vanligvis vil forvalte

+ LES MER

Deer in California, photo by Hari Nandakumar

“ Jeg har sett hver spiselig busk og frøplante beitet ned, først til anemiske tilstander, og så til døde ... Jeg tror nå at akkurat som en hjorteflokk lever i dødelig frykt for ulvene, lever også et fjell i dødelig frykt for hjorten ... ”

- Aldo Leopold 1947

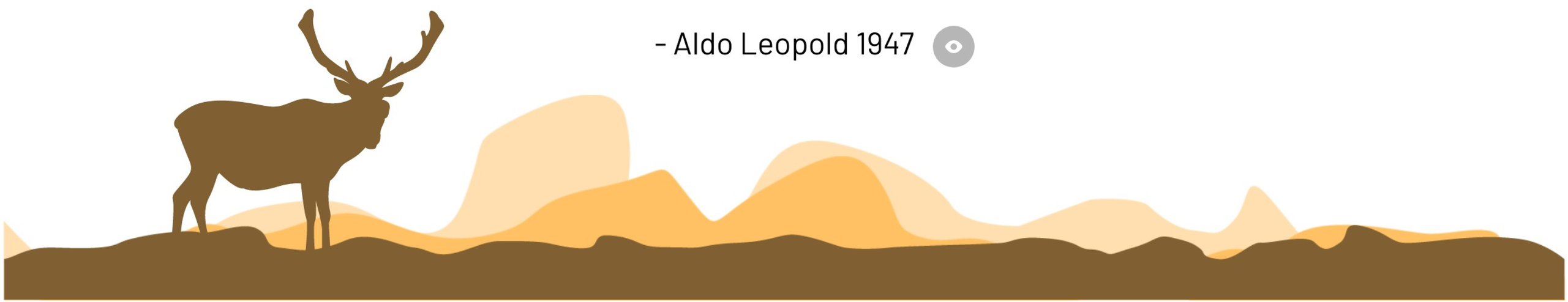

KONKLUSJONER

Viltforvaltning er et produkt av kultur, og har endret seg mye over tid: fra de vilt-avhengige før 1700 AC, til vilt-oppdagerne ca 1700-1800. Så kom vilt-bekjemperne, som var de første som virkelig forandret naturen. I dag er vi som Ole Brumm. De fleste av oss vil ikke ødelegge for viltet, men vi vil også ha det som forårsaker ødeleggelsen av det: luksus i det moderne livet.

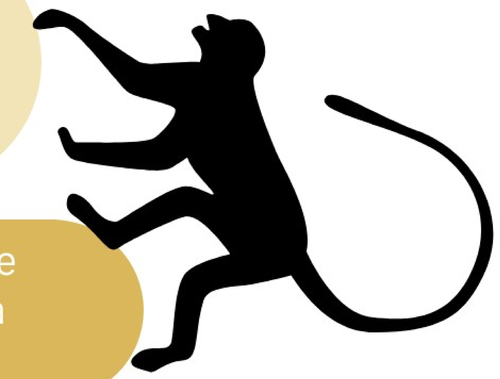

Vi brukte de to største dyrene på tundraen (villrein og jerv) og i taigaen (brunbjørn og elg) for å vise noen av de mange måtene menneskers ønsker ofte kolliderer ikke bare med hverandre, men også med dyrene behov for plass og mat.

Må ville dyr forvaltes? Det raske svaret var ja. Situasjoner der mennesker vanligvis vil forvalte, er når ville dyr blir for mange, for få, isolerte, skadede, er fremmede eller betraktes som en plage. Noen måter å forvalte på er: høsting, flytting, å gi prevensjonsmidler(!) og bevaring.

Step 3 of 5: Explore

For mange eller for få ville dyr?

Følg etter pumaen til dyresirkuset !

Steg 4 av 5: Reflekter

For mange eller for få ville dyr?

Se på læringsmålene igjen

- kjenner i korte trekk til den historiske utviklingen av viltforvaltning
- forstår når og hvorfor ville dyr må forvaltes
- har innsikt i de mange meningene om hvordan ville dyr bør forvaltes
- er klar over sin egen store effekt på hvordan det går med ville dyr

Vi mener det siste læringsmålet er det viktigste. Skriv et kort essay på minst 200 ord, eller lag en kreativ fil (lyd, video, tegning osv.) om hvorfor dette læringsmålet er så viktig. Hvorfor er det viktig at DU har solid kunnskap om hvordan du påvirker ville dyr? Hvorfor er det viktig for samfunnet at flest mulig har slik kunnskap?

Steg 5 av 5: Oppsummering

For mange eller for få ville dyr?

Viltforvaltning er et produkt av kultur, og har endret seg mye over tid: fra de tidlige vilt-avhengige til vilt-bekjemperne for 100-150 år siden, som var de første som virkelig forandret natur. I dag er vi som Ole Brumm. Vi vil ikke å ødelegge for viltet, men ønsker også det som skaper ødeleggelsene: luksus i det moderne livet.

Må ville dyr forvaltes? Det raske svaret var ja. Situasjoner der mennesker vanligvis vil forvalte, er når ville dyr blir for mange, for få, isolerte, skadd, er fremmede eller ansett som en plage for folk. Noen måter å forvalte vilt på er: høsting, flytting, å gi prevensjonsmidler(!) og bevaring.

Vi brukte de to største dyrene på tundraen (villrein og jerv) og i taigaen (brunbjørn og elg) for å vise noen av de mange måtene menneskers ønsker omkring vilt ikke bare kræsjer med hverandre, men også med dyra behov.

Alle dine handlinger som innebærer mat, materielt forbruk eller reiser påvirker viltet på en eller annen måte. Du er en del av naturforvaltningen, selv om du ikke er en naturforvalter. Naturforvalterne er rett og slett bare de som får betalt for å holde omtrent kontroll på effektene av alles handlinger.

Nesten alle viltbestander mister habitat og utsettes for flere og flere farer på grunn av stadig voksende menneskelige krav til land og naturressurser.
Vil du bli viltbiolog? Det er supert, men skynd deg, kloden trenger deg.

For mange eller for få ville dyr?

LÆRINGSPAKKE FULLFØRT